Lag

om ett försök med tvåårig förskoleundervisning

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att genomföra ett försök med tvåårig förskoleundervisning från ingången av augusti 2021 till utgången av maj 2024.

Försöket syftar till att stärka jämlikheten i utbildningen, att utveckla förskoleundervisningens kvalitet och genomslag, att utreda kontinuiteten mellan småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den inledande undervisningen, att utreda familjernas serviceval samt att få information om hur tvåårig förskoleundervisning påverkar barns förutsättningar för utveckling och lärande samt deras sociala färdigheter och utvecklingen av en sund självkänsla.

2 §

Försökets förhållande till annan lagstiftning

På den tvååriga förskoleundervisningen tillämpas vad som föreskrivs om sådan förskoleundervisning som avses i 26 a § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Ett barn som hör till försöksgruppen och som under försöket genomgår tvåårig förskoleundervisning eller annars uppnår målen för den tvååriga förskoleundervisningen anses också ha uppnått målen för förskoleundervisningen enligt lagen om grundläggande utbildning.

Om försöksgruppen omfattar ett barn som fått ett beslut om förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning, kan den förskoleundervisning som avses i 26 a § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning genomföras för barnet i enlighet med denna lag.

Under den tvååriga förskoleundervisningen får barnet inte delta i förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen. Barn som deltar i tvåårig förskoleundervisning har rätt till småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen. Om ett barn som hör till försöksgruppen inte deltar i tvåårig förskoleundervisning, har barnet rätt till småbarnspedagogik eller undervisning enligt lagen om grundläggande utbildning. Bestämmelser om småbarnspedagogik finns i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) och bestämmelser om grundläggande utbildning finns i lagen om grundläggande utbildning.

3 §

Verkställande av försöket

Undervisnings- och kulturministeriet leder och styr verkställandet av försöket samt bestämmer vem som ska genomföra uppföljningen och utvärderingen.

Utbildningsstyrelsen svarar för utarbetandet av grunderna för läroplanen för försöket och för stödet till verkställandet av försöket, rapporterar till undervisnings- och kulturministeriet om hur försöket framskrider samt är personuppgiftsansvarig för försöksregistret.

Försökskommunerna handhar det lokala verkställandet av försöket, såsom tillhandahållandet av tillräcklig information till de barn som bor inom kommunens område och hör till målgruppen och deras vårdnadshavare samt utarbetandet av en lokal läroplan för försöket.

4 §

Försökskommuner och målgrupp för försöket

Undervisnings- och kulturministeriet väljer genom stratifierad randomisering ut de kommuner eller samkommuner som deltar i försöket (*försökskommun*) och som ska ordna tvåårig förskoleundervisning vid de verksamhetsställen som valts ut enligt 5 §. Till urvalet tas sådana kommuner eller sådana områden bestående av kommuner där det bor minst 100 barn som är födda år 2016 och där det finns minst fyra sådana verksamhetsställen för förskoleundervisning som uppfyller kraven enligt 8 § 3 mom. Urvalet görs så att det i försöket deltar 5-åriga barn som är representativa för barnbefolkningen i olika geografiska områden och olika kommuntyper i såväl finsk- och svenskspråkiga kommuner som tvåspråkiga kommuner och kommuner inom samernas hembygdsområde enligt 4 § i sametingslagen (974/1995).

Till målgruppen för det försök som inleds 2021 hör år 2016 födda barn som bor inom försökskommunernas område. Till målgruppen för det försök som inleds 2022 hör år 2017 födda barn som bor inom försökskommunernas område. Till målgruppen hör dock inte ett barn som vid fem års ålder inleder förskoleundervisning i undervisning som ordnas av en utbildningsanordnare som avses i 7 eller 8 § i lagen om grundläggande utbildning.

5 §

Försöksverksamhetsställen, försöksgrupp och kontrollgrupp samt urvalsmaterial

Undervisnings- och kulturministeriet väljer genom stratifierad randomisering bland försökskommunernas verksamhetsställen för förskoleundervisning ut de verksamhetsställen där försökskommunen ska ordna tvåårig förskoleundervisning (*försöksverksamhetsställe*). Urvalet görs så att finsk-, svensk- och samiskspråkiga verksamhetsställen från olika socioekonomiska områden deltar i försöket. I stora kommuner och områden bestående av kommuner kan urvalet vara högst fyra gånger större från områden med en hög andel personer i åldersklassen 30—54 år som endast slutfört grundskolestadiet, en hög arbetslöshetsgrad och en hög andel personer med ett främmande språk som modersmål. Försöksgruppen utgörs av de barn som hör till målgruppen och som deltar i småbarnspedagogik vid försöksverksamhetsställena eller som inte deltar i småbarnspedagogik vid ett försöksverksamhetsställe men bor inom området för ett försöksverksamhetsställe.

I det urval som beskrivs i 1 mom. kan de nationella registermaterial som behövs för urvalet användas. Bestämmelser om tillgången till och utlämnandet av registermaterial finns i lagstiftningen om registret i fråga. Undervisnings- och kulturministeriet är personuppgiftsansvarig vid behandlingen av personuppgifter i anknytning till urvalsmaterialet. Urvalsmaterialet bevaras ända tills urvalet av barn födda år 2017 har genomförts.

De barn som hör till målgruppen och som inte hör till försöksgruppen utgör en kontrollgrupp.

Undervisnings- och kulturministeriet ska innan försöket inleds offentliggöra programmeringskommandona för det urval som avses i 4 och 5 § samt bestämma försökskommunerna, försöksverksamhetsställena och försöksverksamhetsställenas områden. Försökskommunen ska innan försöket inleds bestämma vilka barn som hör till försöksgruppen och vilka barn som hör till kontrollgruppen.

6 §

Beslut om antagning av ett barn till tvåårig förskoleundervisning

Försökskommunen ska underrätta vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för ett barn som hör till försöksgruppen om möjligheten att söka till tvåårig förskoleundervisning som ordnas vid försöksverksamhetsstället. Underrättelsen ska innehålla uppgifter om den skyldighet som avses i 2 mom., möjligheten att besluta om deltagande i tvåårig förskoleundervisning vid försöksverksamhetsstället, grunderna för läroplanen för det tvååriga försöket med förskoleundervisning, konsekvenserna för stödet för utveckling och inlärning och för elevvården, förmånen för skolresor, klientavgifterna inom småbarnspedagogiken, stöden för vård av barn och deltagandet i förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen samt om andra motsvarande behövliga omständigheter. Deltagande i tvåårig förskoleundervisning vid försöksverksamhetsstället förutsätter ansökan av vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för barnet. Försökskommunen ska godkänna ansökan om barnet hör till försöksgruppen. Försökskommunen fattar ett beslut om antagning av barnet till tvåårig förskoleundervisning som ordnas vid försöksverksamhetsstället.

Vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för ett barn som hör till försöksgruppen ska säkerställa att barnet deltar i förskoleundervisning som varar i två år och som ordnas vid försöksverksamhetsstället eller i annan verksamhet genom vilken målen för den tvååriga förskoleundervisningen uppnås.

Försökskommunen fattar efter meddelande av barnets vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för barnet beslut om att barnets deltagande i tvåårig förskoleundervisning vid försöksverksamhetsstället upphör.

Vid sökande av ändring i fråga om ett beslut som avses i denna paragraf tillämpas vad som i lagen om grundläggande utbildning föreskrivs om ändringssökande när det gäller antagning som elev.

7 §

Försökets omfattning och läroplan

Tvåårig förskoleundervisning ges under två år i sammanlagt minst 1 400 timmar, minst 700 timmar vartdera året.

Utbildningsstyrelsen beslutar om målen för undervisningen under försöket med tvåårig förskoleundervisning, om inlärningsområdena och deras centrala innehåll samt om de centrala principerna för samarbetet mellan hemmet och förskoleundervisningen och för elevvården och om målen för elevvården inom undervisningsväsendet (*grunder för läroplanen för försöket*). I grunderna för läroplanen för försöket ska särskilt beaktas att övergången från småbarnspedagogik till förskoleundervisningen och från förskoleundervisning till inledande undervisning sker på ett sätt som tryggar kontinuiteten och integriteten i utvecklingen och lärandet. Grunderna för läroplanen för försöket ska vara färdiga senast vid utgången av januari 2021.

Försökskommunen ska godkänna en lokal läroplan för den undervisning som avses i denna lag senast vid utgången av juli 2021.

8 §

Preciserande bestämmelser om försöket

En försökskommun vars försöksgrupp omfattar både finsk- och svenskspråkiga barn är skyldig att ordna tvåårig förskoleundervisning separat för vardera språkgruppen.

Tvåårig förskoleundervisning får inte skaffas hos en utbildningsanordnare som avses i 7 eller 8 § i lagen om grundläggande utbildning. Försökskommunen svarar för att de tjänster som den skaffar ordnas i enlighet med denna lag.

Försöket får inte ordnas på sådana verksamhetsställen för förskoleundervisning där barnet inte har möjlighet till kompletterande småbarnspedagogik.

Med avvikelse från 32 § i lagen om grundläggande utbildning är den primära förmånen för skolresor ett tillräckligt understöd som beviljas för transport eller ledsagning av eleven.

9 §

Försöksregister

Syftet med försöksregistret är att möjliggöra förvaltning, statistikföring, uppföljning och utvärdering i fråga om verkställandet av försöket med tvåårig förskoleundervisning.

Försökskommunerna ska i fråga om de barn som hör till målgruppen för försöket samla in de uppgifter som avses i 3 och 4 mom. och sända dem till Utbildningsstyrelsen. Utbildningsstyrelsen för in de insända uppgifterna i försöksregistret.

I försöksregistret införs följande uppgifter om de barn som hör till målgruppen:

1) namn,

2) personbeteckning,

3) det studentnummer som avses i lagen om nationella studie- och examensregister (884/2017),

4) det område för ett verksamhetsställe inom förskoleundervisningen där barnet bor hösten 2020 eller 2021,

5) anordnaren av småbarnspedagogik och det verksamhetsställe där barnet deltar i småbarnspedagogik hösten 2020 eller 2021,

6) uppgift om huruvida barnet hör till försöksgruppen eller till kontrollgruppen,

7) uppgift om barnet deltar i tvåårig förskoleundervisning eller i annan verksamhet genom vilken målen för förskoleundervisningen uppnås,

8) anordnaren av förskoleundervisning och verksamhetsstället där barnet deltar i tvåårig förskoleundervisning,

9) uppgift om att barnets deltagande i den tvååriga förskoleundervisningen upphör.

I försöksregistret införs de uppgifter som avses i 3 mom. 1—6 punkten i fråga om barn som hör till kontrollgruppen.

Om barnet inte har något studentnummer, ska Utbildningsstyrelsen skapa ett sådant nummer för barnet med tillämpning av bestämmelserna i 3 § i lagen om nationella studie- och examensregister.

De uppgifter som förts in i registret får användas endast för förvaltning av försöket, för statistikföring och för sådan uppföljning och utvärdering som avses i 10 § samt för annan forskning som gäller försöket. Registeruppgifter får dock lämnas ut till Folkpensionsanstalten med tillämpning av bestämmelserna i 23 a § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996). Registeruppgifterna bevaras till utgången av 2025.

10 §

Uppföljning och utvärdering av försöket

Uppnåendet av syftet med försöket med den tvååriga förskoleundervisningen utreds genom att man följer upp och utvärderar verkställandet av försöket, målgruppen, försökets pedagogiska och funktionella förfaranden, grunderna för läroplanen för försöket och de lokala läroplanerna. Försökskommunen ska delta i extern utvärdering av sin verksamhet.

Den som genomför uppföljningen och utvärderingen har rätt att av försökskommunerna avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de personuppgifter om målgruppen som är nöd-

vändiga för uppföljningen och utvärderingen och som hänför sig till beslut och planer som utarbetats för småbarnspedagogiken eller undervisningen samt till sätten att ordna småbarnspedagogik eller undervisning. Den som genomför uppföljningen och utvärderingen har inte rätt att få uppgifter om medicinska eller psykologiska bedömningar om barn som deltar i småbarnspedagogik eller om elever, ur handlingar som utarbetats av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården eller socialvården eller ur andra motsvarande sekretessbelagda handlingar från elevvårdstjänsterna.

Den som genomför uppföljningen och utvärderingen kan i fråga om barn som hör till målgruppen låta utföra sådana utvärderingar som är nödvändiga för att utreda om syftet med försöket uppnås och genom vilka det följs upp hur barnets förutsättningar för utveckling och lärande, sociala färdigheter och sunda självkänsla utvecklas.

En mellanrapport om uppföljningen och utvärderingen utarbetas för statsrådet och riksdagen före utgången av februari 2023 och en slutrapport år 2025. Undervisnings- och kulturministeriet är personuppgiftsansvarig vid behandlingen av personuppgifter i anslutning till uppföljnings- och utvärderingsmaterialet. Uppföljnings- och utvärderingsmaterialet bevaras tills slutrapporten har offentliggjorts.

11 §

Finansieringen av försöket

Försökskommunen får ersättning i form av specialunderstöd för det kalkylerade bortfall av klientavgiftsintäkter från småbarnspedagogiken och för de tilläggskostnader för förskoleundervisningen som orsakas kommunen av det första året av förskoleundervisning för barn som deltar i tvåårig förskoleundervisning enligt denna lag. Ersättningen baserar sig på antalet barn som deltar, kommunens genomsnittliga klientavgifter för småbarnspedagogik och kostnaderna för förskoleundervisning.

Försökskommunen får ersättning i form av specialunderstöd också för de kalkylerade administrativa kostnaderna för försöket, enligt antalet barn i målgruppen.

På specialunderstödet tillämpas i övrigt statsunderstödslagen (688/2001). Undervisnings- och kulturministeriet är statsbidragsmyndighet.

12 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 23 december 2020 och gäller till och med den 31 maj 2024. Lagens 3, 9 och 10 § gäller dock till och med den 31 december 2025.

Helsingfors den 17 december 2020

Republikens President

Sauli Niinistö

Undervisningsminister Li Andersson